

Η ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΤΗΣ ΕΣΔΑ. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

ΣΠΥΡΟΥ Γ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΣΠΕΡΙΔΑ
ΙΔΡΥΜΑ Β & Μ ΘΕΟΧΑΡΑΚΗ**

Η κρίση του κυπριακού τραπεζικού
συστήματος και τα μέτρα εξυγίανσης
και αναδιάρθρωσης των κυπριακών
τραπεζών
31 Μαΐου 2013

Ι. Εισαγωγικά

Προδιάθεση στο θέμα Η έκδοση δύο διαταγμάτων

- ❑ Διάταγμα με αριθμό 103 (ΕΕ Κυπριακής Δημοκρατίας 4465) που ρυθμίζει τα της εξυγίανσης της Τραπέζης Κύπρου.
- ❑ Διάταγμα με αριθμό 104 (ΕΕ Κυπριακής Δημοκρατίας 4465) που ρυθμίζει τα της εξυγίανσης της Λαϊκής Τραπέζης Κύπρου (στο εξής το Διάταγμα).

Αντικείμενο και περιεχόμενο της Εισήγησης

II. Η θέση της ΕΣΔΑ στην εθνική έννομη τάξη της Κύπρου και στην κοινοτική έννομη τάξη.

II.1 Η έννομη τάξη της Κύπρου

- Κύρωση της ΕΣΔΑ με τον ν. 28/1962.

II.2 Η Κοινοτική έννομη τάξη:

- Μέχρι το 1992 δεν υπήρχε ρητή και συστηματική πρόβλεψη για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κοινότητα.
- **1992:** Συνθήκη του Μάαστριχ (η ΕΣΔΑ ενσωματώνεται στην κοινοτική έννομη τάξη – άρθρο ΣΤ παρ. 2)
- **2007:** Συνθήκη της Λισσαβώνας (άρθρο 6 παρ. 2 και 3)
- Η **ΕΣΔΑ** καθίσταται **πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο** από το 1992-Συνέπεια.
- **2007:** Συνθήκη της Λισσαβώνας (Ενσωμάτωση Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ΕΕ – Ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες- άρθρο 6 παρ. 1)
- Η Σχέση Π1-1 και άρθρου 17 του Χάρτη για την προστασία της ιδιοκτησίας οριοθετείται με δύο διατάξεις του Χάρτη (άρθρα 52 παρ. 3 και 54)

III. Η προστασία της ιδιοκτησίας στο Π1-1 και στο Σύνταγμα της Κύπρου.

III.1 Οι τρεις κανόνες για την προστασία της περιουσίας (ιδιοκτησίας) του Π1-1.

- Ο **πρώτος κανόνας** (πρώτο εδάφιο της πρώτης παραγράφου), θεσπίζει την γενική αρχή της ειρηνικής απόλαυσης της περιουσίας.
- Ο **δεύτερος κανόνας** (δεύτερο εδάφιο της πρώτης επίσης παραγράφου), επιτρέπει τη στέρηση της περιουσίας υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- Ο **τρίτος κανόνας**, (δεύτερη παράγραφος) αναγνωρίζει στα Συμβαλλόμενα Κράτη, ανάμεσα σε άλλα, το δικαίωμα να ρυθμίζουν τη χρήση της περιουσίας ανάλογα με το δημόσιο συμφέρον.
- Οι κανόνες δεν διακρίνονται μεταξύ τους. Ερμηνεύονται υπό το φως της γενικής αρχής που καθιερώνει ο πρώτος κανόνας.

III.2 Το πεδίο εφαρμογής του Π1-1

- Το άρθρο Π1-1 εφαρμόζεται σε κάθε ιδιωτικό δικαίωμα, το οποίο έχει περιουσιακή αξία.
- Κάθε οικονομικό συμφέρον που έχει περιουσιακή αξία πρέπει να θεωρείται ως αγαθό κατά την έννοια του άρθρου Π1-1.
- Ο δικαιούχος τραπεζικής κατάθεσης, αποκτά δικαίωμα αναλήψεως των χρημάτων του κατά πάντα χρόνο.
- Η κατάθεση είναι απαίτηση που ισοδυναμεί με «κατοχή» περιουσίας («claim amounting to a “possession” within the meaning of Article 1 of Protocol No 1»).
- Προϋπόθεση προβολής της σχετικής αξίωσης είναι να είναι γεννημένη. (Να υπάρχει νόμιμη προσδοκία η οποία μπορεί να ικανοποιηθεί δικαστικά.

III.3 Αρχές που αντλούνται από το του Π1-1

III. 3.1. Αρχή της νομιμότητας

- Πρόκειται για την πρώτη και σημαντικότερη αρχή του Π1-1, βάσει της οποίας οποιαδήποτε επέμβαση εκ μέρους Δημόσιας αρχής στην ειρηνική απόλαυση της περιουσίας πρέπει να είναι νόμιμη.
- Η στέρηση της περιουσίας γίνεται με τη θέση σε ισχύ νόμων και μόνο υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον νόμο
- Το κράτος δικαίου, μία από τις θεμελιώδεις αρχές μιας δημοκρατικής κοινωνίας, είναι σύμφυτο με όλες τις διατάξεις της Σύμβασης.
- Κατά το ΕΔΔΑ προηγείται ο έλεγχος συμβατότητας της εθνικής ρύθμισης με την εν λόγω αρχή και μόνο στην περίπτωση καταφάσεως αυτής (συμβατότητας) το δικαστήριο προχωράει στην εξέταση των επόμενων

III.3.2 . Η αρχή της νόμιμης επιδίωξης Δημοσίου/Γενικού συμφέροντος.

- Κάθε επέμβαση στην ειρηνική απόλαυση ενός δικαιώματος ή της ελευθερίας που αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση πρέπει να επιδιώκει νόμιμο/θεμιτό σκοπό.
- Κάθε επέμβαση στην ειρηνική απόλαυση της περιουσίας κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου της πρώτης παραγράφου πρέπει να επιδιώκει επίσης το δημόσιο συμφέρον.
- Ο διεθνής δικαστής σέβεται την κρίση του εθνικού νομοθέτη ως προς το τι συνιστά «δημόσιο συμφέρον», εκτός εάν η κρίση αυτή στερείται προφανούς ευλόγου βάσεως.

III.3.3 Η αρχή της δίκαιης ισορροπίας (Αρχή αναλογικότητας)

- Η επέμβαση στο δικαίωμα της περιουσίας για να είναι συμβατή προς το Π1-1 θα πρέπει όχι μόνο να επιδιώκει ένα νόμιμο σκοπό αλλά επί πλέον να διασφαλίζει μία «δίκαιη ισορροπία» μεταξύ του δημοσίου και ιδιωτικού συμφέροντος
- Κατά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης προς το Π1-1, το Δικαστήριο προβαίνει σε συνολική εξέταση – στάθμιση των διαφόρων συμφερόντων συμπεριλαμβανομένης και της συμπεριφοράς των μερών
- Σε κάθε περίπτωση η μη καταβολή ενός εύλογου ποσού, ως αποζημίωση, ανταποκρινόμενου στην αξία της δεσμευόμενης περιουσίας, συνιστά δυσανάλογη επέμβαση στο περιουσιακό δικαίωμα, πράγμα που δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί υπό το κράτος του Π1-1 (Παραβιάζει την αρχή της δίκαιης ισορροπίας)
- «Η αφαίρεση της ιδιοκτησίας, χωρίς τη καταβολή εύλογης αποζημίωσης σε σχέση με την αξία της, συνιστά κατ' αρχήν μία υπερβολική προσβολή του δικαιώματος».

III. 4 Η προστασία της ιδιοκτησίας κατά το Σύνταγμα της Κύπρου (άρθρο 23).

- Θέσπιση Νόμου, σύμφωνα με τις επιταγές του Συντάγματος (παρ.2)
- Ο όρος, η δέσμευση ή ο περιορισμός τίθενται υπό την προϋπόθεση ότι υπηρετούν (παρ.3): (α) την δημόσια ασφάλεια, (β) τη δημόσια υγεία, (γ) τα δημόσια ήθη, (δ) την πολεοδομία, και (ε) την ανάπτυξη και χρησιμοποίηση οιασδήποτε ιδιοκτησίας για προαγωγή της δημόσιας ωφέλειας ή για την προστασία δικαιωμάτων τρίτων.
- Καταβολή το ταχύτερο δυνατόν εύλογης αποζημίωση σε περίπτωση που μειώνεται ουσιωδώς η οικονομική αξία της ιδιοκτησίας (παρ. 3).
- Στην περίπτωση απαλλοτριώσεως προκαταβάλλεται τοις μετρητοίς δίκαιη και εύλογη αποζημίωση (παρ.4):

III.3.5 Η έννοια του καταθέτη στο νόμο περί εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων [17(1) του 2013].

- **Καταθέτης** σημαίνει «πρόσωπο το οποίο κατέχει κατάθεση σε επηρεαζόμενο ίδρυμα, με την έννοια που αποδίδεται στον όρο «κατάθεση» από το άρθρο 2 των περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμων του 1997 έως 2013 και από το άρθρο 2 των περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμων του 1985 έως 2013» [άρθρο 2 του 17(I)/2013]
- Η γραμματική διατύπωση («πρόσωπο το οποίο κατέχει κατάθεση») παραπέμπει στην έννοια της κατάθεσης σύμφωνα με την νομολογία του ΕΔΔΑ («κατοχή» περιουσίας).
- Διάκριση από πιστωτή [Πρβλ. άρθρο 2 και άρθρο **3(2)** του περί εξυγιάνσεως νόμου (17(I)/2013)].

ΛΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

IV. Το μοντέλο εξυγίανσης της Λαϊκής Κύπρου - Παραδείγματα από τον ΕΟΧ.

IV.1 Οι προβλέψεις του Διατάγματος για την Λαϊκή Κύπρου:

- **Μεταβίβαση ενεργητικού στην Τράπεζα Κύπρου [5(1)]**

Περιουσιακά στοιχεία -Τίτλοι ιδιοκτησίας-Δικαιώματα – Εξαιρέσεις
Παραρτήματος Ι

- **Μεταβίβαση υποχρεώσεων στην Τράπεζα Κύπρου [5(2)]**

(α) Μεταβίβαση του ELA (€9,2 δις)

(β) Υποχρεώσεις από καταθέσεις μέχρι 100.000 (Εξαιρούνται αυτές των υποκαταστημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου)

(γ) Άλλες υποχρεώσεις (Παράρτημα ΙΙ)

- **Πρόβλεψη για δίκαιη αποζημίωση της Λαϊκής Τράπεζας [6 (1),(2)]**

- **Μεταβίβαση εργασιακών σχέσεων [9 (1),(2)]**

Εξαιρούνται αυτές των υποκαταστημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου

- **Χαρακτηρισμός των μη μεταφερομένων καταθέσεων από την Λαϊκή στην Τράπεζα Κύπρου ως μη διαθεσίμων – Συνέπειες (11)**

- **Αποκλεισμός ενεργοποίησης συμβατικών ρητρών (15)**

IV.2 Παραδείγματα από τον ΕΟΧ

- Ιρλανδικό μοντέλο
- Ισλανδικό μοντέλο
- Το παράδειγμα του Ηνωμένου βασιλείου στην Northern Rock

ΛΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

V. Η Εφαρμογή των Αρχών του Π1-1 στο παράδειγμα της Λαϊκής Κύπρου.

V.1 Το Διάταγμα προσβάλλει δύο περιουσιακά δικαιώματα.

- Αποκλεισμός του δικαιώματος των καταθετών να ασκήσουν το δικαίωμα αποζημιώσεώς τους για καταθέσεις άνω των €100.000 [άρθρο 5(1) σε συνδυασμό με το άρθρο 11] (Στέρηση της ειρηνικής απόλαυσης της περιουσίας)
- Απαγόρευση ασκήσεως δικαιωμάτων βάσει ρητρών σε περίπτωση αφερεγγυότητας και συμψηφισμού (άρθρο 15).

V.2 Η παραβίαση του Π1-1.

Εισαγωγικά: Η προστασία του καταθέτη στην νομολογία του ΕΔΔΑ.
Σ' ότι αφορά την αρχή της νομιμότητας
Σ' ότι αφορά την αρχή της νόμιμης επιδίωξης Δημοσίου/Γενικού συμφέροντος
Σ' ότι αφορά την αρχή της δίκαιης ισορροπίας

Ν.2.1. Σ' ότι αφορά την αρχή της νομιμότητας.

Χορήγηση νομοθετικής εξουσιοδότησης κατά παράβαση του Συντάγματος.

Έλλειψη θεσμικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας :
Η ΚΤΚ είναι Αρχή Εξυγίανσης, Νομοθέτης και Δανείστρια.

Αντίφαση στην νομοθετική ρύθμιση

Ν.2.1. Σ' ότι αφορά την αρχή της νόμιμης επιδίωξης δημοσίου/γενικού συμφέροντος.

Επιλεκτική ικανοποίηση της ΚΤΚ.

Στάθμιση Γενικού – Δημοσίου συμφέροντος .

Το Δημόσιο συμφέρον ταυτίζεται με το Δημοσιονομικό;

Θίγεται το Γενικό συμφέρον;

Ν.2.3. Σ' ότι αφορά την αρχή της δίκαιης ισορροπίας

Η μεταφορά καταθέσεων μέχρι 100.000 ευρώ δεν συνιστά εύλογη ικανοποίηση.

Υφίσταται διατάραξη της δίκαιης ισορροπίας όχι μόνο λόγω μη καταβολής αλλά και λόγω του αποκλεισμού αξιώσεως εύλογης αποζημιώσεως.

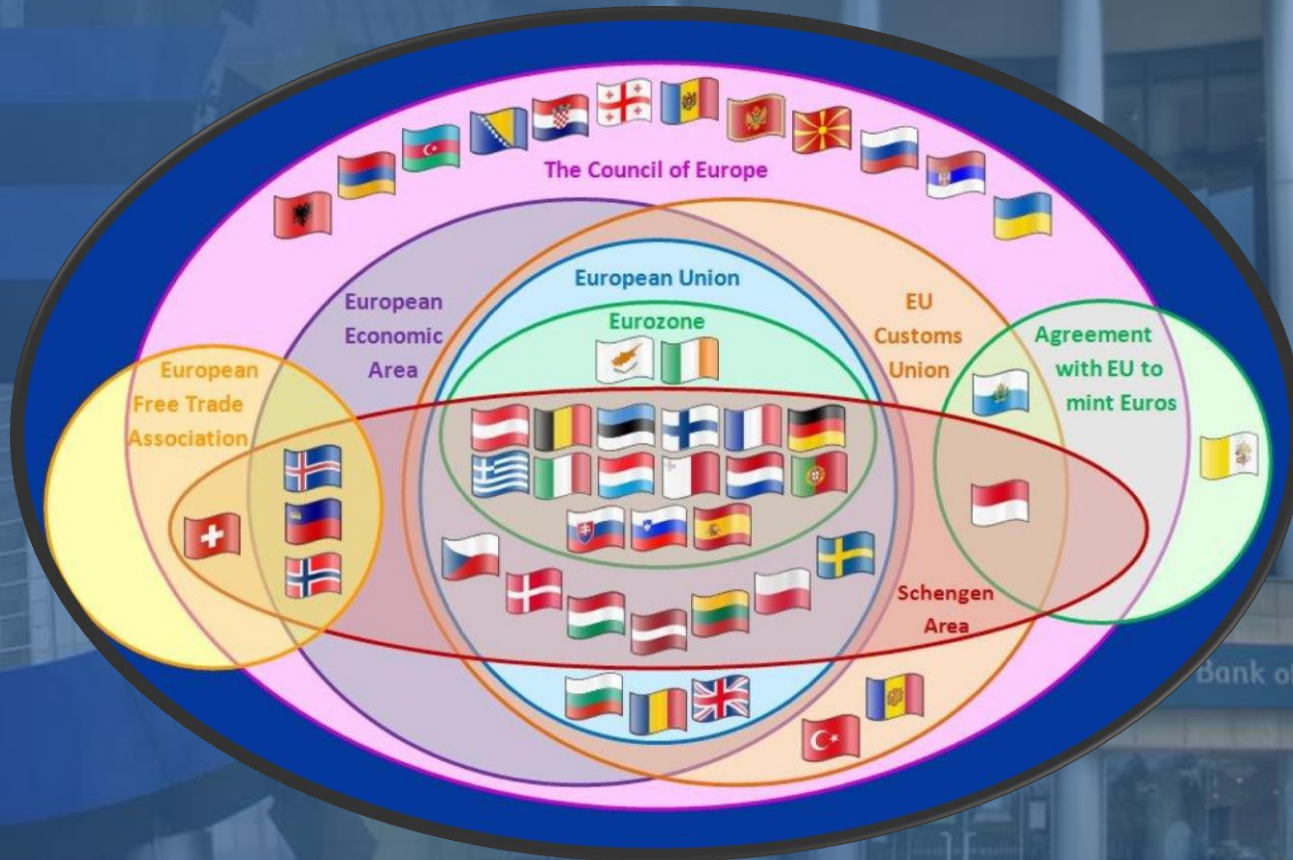
Διατάραξη της δίκαιης ισορροπίας από τις προβλέψεις της ίδιας της κανονιστικής ρύθμισης. Η μεταφορά ενεργητικού συνεπάγεται και ευθύνη του κράτους.

Η δίκαιη στάθμιση συμφερόντων επιβάλλει την διάκριση αντιμετώπισης καταθέτη – πιστωτή.

VI. Αντί επιλόγου - Τελικές σκέψεις

Ποιο μοντέλο διάσωσης θα άρμοζε σ' ένα κράτος δικαίου;

Η ΕΣΔΑ, ως μηχανισμός για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, *ultimum refugium*.

Σας ευχαριστώ
για την προσοχή σας

